

ESIMIEHENÄ
KAUPAN ALALLA

Toimivat työaikajoustit kaupassa

Kaupan alan esimiestyöhön tuli lisää haasteita, kun myymälöiden aukioloajat laajenivat uuden lain myötä vuoden 2009 lopulla. Työaikajoustit ovat joskus tarpeen työtehtävien vaatimuksesta ja joskus taas työntekijöiden tarpeiden mukaan. On tärkeää, että voidaan joustaa myös omien tarpeiden mukaan silloin, kun joudutaan joustamaan työtehtävien vaatimuksesta. Tällainen molemminpuolinen jousto tukee hyvinvointia ja lisää innostusta tehdä työ hyvin.

Työajat

Kaupan alan esimiehillä ja työntekijöillä on usein erilaiset työaikakäytännöt.

Kyselyyn vastanneista osa-aikatyötä (vähemmän kuin 37,5 t/v) tekee joka toinen työntekijä (49 %) ja yksi kymmenestä esimiehestä (9 %). Osa-aikaiset ovat nuorempia kuin kokoaikaiset ja työskentelevät useammin laajan aukioloajan myymälöissä.

Ylityötuntien korvaus on useimmiten kunnossa. Kuitenkaan yksi kymmenestä (13 %) kyselyyn vastanneista työntekijästä ei saa korvausta, ei rahana eikä vapaana. Esimiehistä joka neljäs (24 %) tekee ylityötä ilman korvausta.

Osa-aikatyö ja ilman korvausta tehtävä ylityö ei ole viiden vuoden aikana lisääntynyt.

Keskustelevassa työyhteisössä työaikoihin voi vaikuttaa

- Työvuorolistojen pitää olla ajan tasalla, jotta työn ja muun elämän yhteensovittaminen onnistuu. Seitsemällä kymmenestä (68 %) vuorolistat ovat kunnossa. Yksi kymmenestä (7 %) arvioi, että työvuorolistoissa on jatkuvasti puutteita. Kun vuorolistat ovat kunnossa, esimies arvioidaan oikeudenmukaiseksi.
- Työajoissa joustetaan usein. Esimiehen tai työtehtävien vuoksi joustaa kuukausittain noin puolet niin esimiehistä (54 %) kuin työntekijöistä (41 %). Yksilöllistä joustoa eli mahdollisuutta vaikuttaa työaikoihinsa on esimiehillä enemmän. Kaksi kolmesta esimiehestä (65 %) voi usein joustaa oman tarpeen mukaan, kun työntekijöillä tällainen mahdollisuus on yhdellä kolmesta (38 %).
- Joustamisen lajilla – työn vaatimusten/omien tarpeiden mukaan - on selvä yhteys hyvinvointiin. Työtilanteen tai esimiehen vaatimuksista joustavat kokevat muita useammin stressiä ja harvemmin työn imua. Työntekijät, joilla on mahdollisuus joustaa omien asioiden niin vaatiessa, ovat selvästi tyytyväisempiä esimiestoimintaan kuin muut. Silloin myös stressiä tunnetaan vähemmän ja työstä ollaan innostuneempia.

Esimiehenä kaupan alalla (Esika)

Esimiehenä kaupan alalla (Esika) on Työterveyslaitoksen vuosina 2013–2014 toteuttama tutkimushanke. Työterveyslaitoksen yhteistyökumppaneina ovat Palvelualojen ammattiliitto PAM ja Kaupan liitto. Tutkimusta rahoittaa Työsuojelurahasto

Tutkimusaineistona on kysely PAMin vähittäiskaupan myymälätyötä tekeville jäsenille (n=992). Lisäksi kysely- ja haastatteluaineistoa on kerätty seitsemästä kohdeyymälästä.

Irja Kandolin & Sara Lindström
etunimi.sukunimi@ttl.fi
030 4741

www.ttl.fi/esika

ESIMIEHENÄ
KAUPAN ALALLA

Hyvä esimiestyö takaa toimivat työaikajoustot

Onnistuneilla joustoilla voidaan edistää sekä työhyvinvointia että työssä jatkamista. Tärkeintä on joustamisen tasapaino yrityksen ja työntekijöiden tarpeiden välillä. Molemmipuoliset joustot toteutuvat parhaiten silloin, kun työyhteisössä vallitsee esimiehen ja työntekijöiden välinen luottamus.

Esimies,

1. Suunnittele joustomalleja työntekijöiden kanssa

- Rajaa mahdollisuuksien mukaan työtehtävien vaatimia työaikajoustoja. Se edistää hyvinvointia sekä työn ja muun elämän yhtensovittamista.
- Anna työntekijöille mahdollisuuksia vaikuttaa työaikoihin. Näin lisääntyy innostus työssä ja tarmokkuus. Muista kuitenkin, että sinulla on velvollisuus kohdella työntekijöitä tasapuolisesti.

2. Tiedota joustojen mahdollisuuksista

- Kerro selkeästi, minkälaisia työaikoja lähiviikkojen aikana tarvitaan. Ota huomioon työntekijöiden yksilölliset tarpeet. Kaikkia toiveita ei voi toteuttaa, mutta kun esität perustelut avoimesti, luottamus esimiestyöhön kasvaa.

3. Jos haluat uusia käytäntöjä, sovi kokeilusta

- Uusi toimintatapa onnistuu parhaiten, kun uusia työaikakäytäntöjä kokeillaan muutaman viikon tai kuukauden ajan.
- Kokeilujakso kannattaa suunnitella yhdessä henkilöstön kanssa. Näin toivomukset yksilöllisesti joustavista työajoista tulevat työyhteisössä puheeksi. Työtoverit ymmärtävät sekä myymälän että toistensa toiveita ja haluavat silloin itsekkin tarvittaessa joustaa.
- Arvioi joustojen toteutuminen. Keskustele kokemuksista henkilöstön kanssa. Sopikaa jatkosta yhdessä.

Verkossa

Tutustu myös Työterveyslaitoksen tietopakettiin työajoista.

www.ttl.fi/tyohyvinvointi
➤ työaika

Lisätietoja

Kandolin I., Tilev K., Vartia M., Lindström K. & Nykyri E. (2010) Työhyvinvoinnilla tulosta kaupassa. Helsinki: Työterveyslaitos, Palvelualojen ammattiliitto PAM. Kaupan liitto.

TEKSTI: Irja Kandolin (2014)

Työsuojelurahasto
Arbetskyddsfonden
The Finnish Work Environment Fund